

VÁGI ISTVÁNNÉ GÖDEL HILDA OPERAÉNEKES-TANÁR EMLÉKÉRE

Vági Istvánné Gödel Hilda

Tíz éve hunyt el Vági Istvánné GÖDEL HILDA operaénekes (1911–2015), aki 1932–39 között a Volksoper Wien magánénekesese volt. 1952–1971 között a pécsi Tanárképző Főiskola – a PTE Művészeti Kar elődjének – elhivatott magánénekes-hangképző tanára volt, de a vezető pécsi énekkarok hangképzését is ellátta. A híres pécsi kórushangzás: Tillai Aurél és tanítványai (ifj. Dobos László, dr. Kamp Salamon, Kertész Attila, dr. Kutnyánszky Csaba, dr. Lakner Tamás, Nagy Ernő, dr. Szabó Szabolcs, Schóber Tamás, Tillainé Merácz Ágnes stb. karvezetőkkel). Horváth Mária énekművész Gödel Hilda hangképző műhelyének szintén sokat köszönhetett, mert 2005-ben saját énektanodát alapított „Gödel-Pauk Hangnevelő Iskola” néven. Magyar nyelvű publikációi mellett számos német nyelvű írása jelent meg a „Schweizerische Musikzeitung” hasábjain. Több száz műfordítás (dalok, kórusművek) szerzője. „Daloljatok! A hangnevelés művészete” című könyve tanítványi magánkiadásban jelent meg 2004-ben. A kötelező és ajánlott irodalmi jegyzékben is szerepel a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen BA zenekar- és kórusvezető tanszak hallgatói részére készült tantárgyleírások között. A Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt kitüntetését 2005. március 15-én kapta Váginé Gödel Hilda. Pécs Város Napján, 2012. szeptember 1-jén Pécs Város Közművelődési Díja kitüntetésben részesült sokrétű zenei, hangképzéseméleti tevékenységének elismeréseként, kiemelkedő szakmai munkájáért.

Temetése 2015. március 19-én volt a győri Nádorvárosi Temetőben.

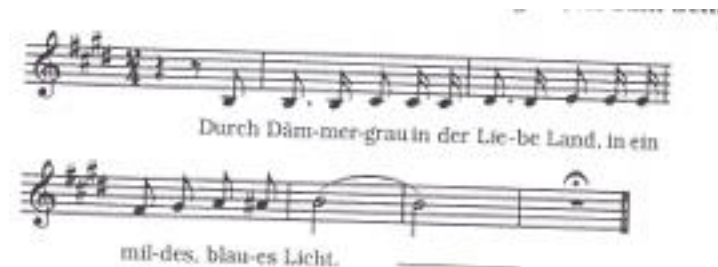
A Gödel-tanítványok egyike: *Tihanyi József dalénekes, gyakorlóiskolai vezetőtanár*

A FEJHANG-FUNKCIÓ DALAI

Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy milyen sok szuggesztív, koncentrált munkát kíván a tanártól a fejhang megértése. Azok az énekesek, akiktől idegen fejhang-funkció, hamar elkedvetlenednek, elhagyják gyakorlását. A fejhang-funkció dalaiban a tartalom hordozza a piano lelki feszültségét

Tanulmányának minden énekes énekelheti a piano dalokat, de előadás szempontjából különbséget kell tenni férfi és női dalok között. Férfi dalok pl. Strauss: Traum durch die Dämmerung c. dala.

Molto tranquillo. *Sehr ruhig. Immer ruhiger* (bis zum Schluss).

A zeneszerző saját előírása: *ppp*

Különösen az utolsó sor elhaló pianissimójában jut kifejezésre a beteljesülő boldogság biztos tudata.

A női hang számára előadható piano-dal Franz Abt: Waldandacht c. dala.

Egészen más színű, de ugyancsak erős lelki rezdüléssel énekelhető Schubert Der Jüngling an der Quelle – légiesen melankolikus, lírikus, gyöngéd dala. Sokkal teltebb, színeiben mélyebb a Bach Máté passió „fejhang-áriája”: Am Abend, da es kühle war... – teljes hanggal énekelve elveszítené misztikus, fenséges jellegét.

Megint merőben más jellegű Loewe Geisterleben c. csodálatos pianissimo dala.

A női hang rendelkezésre áll az összes bölcsődal, az álmodozó szerelmi dalok, esti csillagfény- és holdsugár-dalok, valamint a semleges szövegű dalok, melyeket akár nő, akár férfi énekelhet. Pl. Schubert Nacht und Träume, Schumann Mondnacht, Wolf Nixe Binsenfuss, Liszt Szállj halkan dalom, Brahms Wie Melodien zieht es... és Kodály Nauszikaá.

A KÖZÉP-FUNKCIÓ DALAI

A sötétség felé hajtó, súlyos hangok nem csak tanulmányaik idején, hanem egész életükön át hangjuk egyensúlyban tartása érdekében jól teszik, ha a középfekvés dalaival foglalkoznak. Ugyancsak jó hatással van a középfekvésű dalok tanulása a nehezen fejlődő, gyenge hangokra, melyek nélkülözik a telt hangzást.

Férfiak számára Schubert Der Musensohn. Wolf Fussreise, Schumann Wanderlust és Beethoven Neue Liebe neues Leben c. dalok alkalmasak. Bach Mein gläubiges Herze... kezdetű énekelt szoprán áriája A Pünkösdi kantátából képvidseli a magas hangon énekelt középfekvést. Természetesen jól vegyítve a fejhang-funkcióval énekelve sosem érvényesülne örvendező, fényes sugárzása.

A középfekvésnek a két másik regisztertől tipikusan eltérő karaktere Bach h-moll Miséjének két alt-áriájában fejeződik ki a legjobban. Az első ária: Qui sedes...világosabb színeivel teljesen a középfekvéshez tartozik, míg az Agnus Dei ária egyesíti a fej- és mell rezgést. Ha az énekesnő jól képzett, a tartalomtól kiindulva (anélkül, hogy éneklés közben a regiszterekre gondolna) egész természetesen fogja a hangvegyítést végrehajtani.

A MELLHANG-JELLEG DALAI

Jellemzői: súly erő, nagyság. pátosz. Egyes hangokból ezek tulajdonságok természetesen hiányoznak. Minél líraibb, lágyabb egy hang, annál kevésbé kívánhatunk tőle mellhangot. Ennek erőltetett kimunkálása káros beavatkozás lenne a szervezetbe, a konstitúcióba.

Más a helyzet, ha egy hangnak erősítésre van szüksége. Ennek megítélése a tanár hangképzői tudására van bízva. Hiba volna azt hinni, hogy a mellhang minden esetben a teljes forte izom-funkciója. A legjobb példa erre Schöck Ravenna c. dala. Elgondolkozó, komoly merengése mellett mellhang ugyan (mélysége folytán), de nem forte. Ugyanígy Kodály Magány c. dala. „Égi csöndesség fedező homálya...” Mindkét dalt a valódi, mély női hang is énekelheti.

Mindig újra meg újra szükséges hangsúlyozni, hogy amikor mellhangról beszélünk, nem az elszigetelt mellhangot értjük. Ugyancsak hiba volna az ún. mellhang-dalokat az első hangtól az utolsóig egyformán mellhangon énekelni. A

mell-fekvésnek határt szabnak a magasabb hangok (egyvonalas d-től), ezért uralni kell a vegyítést, melynek aránya határozza meg a sötétséget, a mellhang fekvését.

Férfi-dalok mell-fekvésben: Schubert Atlas és Fahrt zum Hades c. dala. Loewe: Meeresleuchten és Reiterlied c. dala.

A hangképző ne feledje, hogy a mellhang állandó félénk mellőzése (durvaságtól tartva) a hangképzés egészét tekintve hiányhoz vezet. Akinek szüksége van a mellhangra, de gyakorlásához sosem jut hozzá, hangilag elsorvad. A kezdő énekesnek segít a mellhang felismerésében és eltalálásában Schubert Lied des gefangenen Jägers c. dala és határozott, erélyes ritmusával Händel Cyrus áriája a Belsazar-ból. Szövege: Du Gott, denn mir nur fern bekannt...

Egyébként a nagy Schubert-dalok mellett a Loewe-balladák, és Brahms Verrat c. balladás dala is kitűnően alkalmasak a mellhang iskolázására.

Vannak dalok, amelyek nem a regiszter-iskolázás, hanem a hangtechnika (hangindítás, ritmus precízió) területére tartoznak. A túl sötét, túl súlyos hangok oldását fokozott artikuláció-tempóval érjük el. A gyorsaságnál nem marad ideje az énekesnek súlyossá lenni. Furcsa módon a gyors szövegénekklés a gyenge, határozatlan, bátortalan hangok gyógyítása is.